

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Predigten und Predigtentwürfe aus Ettenheim - Cod. Ettenheim-Münster 209

[S.l.], 1654-1656

Pax evangelica, ipsa unica palmorum accersa de septimo praeceptio
decalogi

[urn:nbn:de:bsz:31-118788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118788)

70
Pas Evangelica,

Aprile
1666.
Ep̄la Dñica palmarum accesa,
De Septimo precepto Decalogi,
Non furtum facies.

Thema.

Neque fures possidebunt Regnum Dei.

Sophronius Viri, iustis et honoratis, ac in
sacris historiis bene versatis, mirabilem exor-
nat historiā, de quodam Adolescente, fur-
to nimis assuato, quod is a multis homi-
nibus perceperit, Virgine quondam, et tra-
vibus, sepultam iacere, ut eunq; pulchri
et pretiosis vestibus ornata, ubi sole bat
tunc fieri; esse de nocte alit, et fodit se
pulchri, et detractis vestibus, Cadaver nudū
reponit; Sed cum discedere cogitaret, subito ne
Virgo mortua surgit, et apprehendit eum
per os, cum gravē hac mēratione; Et hanc
Inequam, me denudat, an deus iudicet, et
vindictā non timeat? An tu Christianus es, qui
hanc audeas? quā reddes pro tanta iniuria
chr̄o rogam? Ille obstupens et hinc inde
catus, vitam veniat, et ponda emendat; At ea
Aquiliano, monenda tibi hic, et in eodem La-
pulehro morianda, postquam aliquot diebus
Calore tortus fuerit, et postea in atheritis

in eterna damnatus est; Et ille lacrymis
 ubertim fluentibus, dimissione orat, immo
 nunquam quod sine la tentatum, et uita
 dicitur; Cuius ipsa; sponde, et non
 sed et deo relicturus sit, et religione in
 sumis, et dimittam te; et uirum ille, sed
 Eucyptio facturus, nec domum reuerfurus
 Et Virgo uibe, ut uentus uisibilis in
 Cuius, et reclinavit mortuos, uolante, et post
 accessit ad episcopus Abbot, Theopoli, in
 gypso, cui non narrat longum, et in religio
 non adoptatus est. Recte quod dicitur
 or, ad uolentem, hanc capram, domum de
 mentem, et ipse balanus uoce audient
 Tob: 20. **20.** **20.** Videte, ne forte furibus sit, reddi
 de ore demonis sui, quia non licet nobis, aut
 et furto edere aliquid, aut contingere
 Bene ebrius labam, et damnus restituit
 quod in grege proveniebat. Unde et deo
 hoc Zacharias non acceptus fuit, quod res
 male portat, in quibus nihil restituere pro
 potuerit; Non dimittit peccatum, in restituat
 Abbas Perapion, ut Cassian. coll: 8. c. 1.
 ait. ad sen parvulus, et ad Abbotem theone
 commanere, haec non fuit, in dicitur in
 ratione, consuetudo feralis, ingesto, ut ipse
 refectione cara, hora nona facta, pando qua
 India latenter abscondit, unde in illo in
 se comederem; quod furto, et molitibus
 deri in continetia sine cessare non potest
 et plena

ut bœrtius, hæc de re scribit, loyde, q̄ hberent
seruū ualde ad dicitur furti, et ut quodam die
daphentus graniter cœ daret, clamabat ille;
parce, heu parce, mi, in facti, ut furer;
eius reitē dencocit; Pili. in facti, et e, ut
cadaris e. Nulla q̄ hæc hberent, placet;
in lebera ayere et referre, s̄ nocce e pass
mā late uel ueludone, fothē conatū, tū q̄nē
ausilio et pugnōri, et ayta confotio no p̄m.
quātē debet, ut remediū, d̄ d̄ h̄ d̄ p̄ d̄
ad hberent, et freno timorē huc mualesiens, prauē
s̄s uerere; A mōnōri q̄ ad grauora labur h̄
lōis q̄mēnē, h̄o id, in uindicta priorū, ordianōte
Charmō, Onca q̄ hæc palmano, ut profet.
quor m̄capta m̄ca, decem p̄capto, m̄ca
aplicanda, agam de lothmō q̄cepto,
non furtū falcē, et ostendā in p̄m̄nē,
quid furtū simplex p̄e s̄t, et quid p̄m̄nē.
h̄at, in hoc p̄m̄nē q̄cepto; Deinde, quō
s̄nt illi, qui peccant q̄ h̄o hæc p̄m̄nē.

Primo sciendū e. Simpliciter et plerūq̄ hominū
li, et ut li, quid nō, et quomō furtū p̄t
definiat finē furtū, quōd n̄ p̄e s̄t, d̄ d̄ n̄
tio" couē p̄ p̄p̄ et d̄ d̄, contractō rei aliena
uiri mobili, et corporali, fraudulenta, inuito hominō
lucrandi agrō, lūc p̄m̄nē rei, lūc et n̄ p̄p̄
liō n̄ p̄e. (q̄ contractō p̄m̄nē qua n̄ f̄t furtū
et n̄ p̄m̄nē intentionāl uolūt) uel uolūt, h̄o uolūt
reuel uolūt furandi, et h̄o Transgressio q̄cepto.
e. rei aliena, in re n. p̄p̄ria non committit
furtū, nō furtū aliquis, n̄ h̄o in illa n̄,
ut

et in Balthasari Rege vobis locis abuten
 et, ad p[er]p[et]u[um] h[ab]it[um], et paulo post occiso.
 Vni Anico Rege Templi Ierosolymita
 n[on] spoliante, facta morte consumpto,
 n[on] clamando; h[ab]it[um] n[on] molo[n]t, et f[er]u[n]t m[er]ito.
 et in Thaliodoro, et Leleuco h[ab]it[um] Rege
 n[on] m[er]ito, ad diripiendos Thesaur[os] Templi
 ab Angelis f[er]u[n]tissime et durissime flagellato.
 Vni Comite illo Antonico, d[omi]no ac p[ro]p[ri]o
 potente bonae opinionis, et innoxentis iustitiae
 p[ro]p[ri]i h[ab]it[um] erat, de eis asseruato iudicium
 ante paucos annos defuncto; post cuius
 obitum, q[ui]dam deliquit in viri, et sp[irit]u ad inferna
 descendens, et factu comite, in supremo gradui
 cuius de loca p[ro]p[ri]i iudicij; h[ab]it[um] n[on] q[ui]squam
 lailla, inter p[ro]videntes, et expitantes m[er]ito;
 flom[us] iudicab[is] ap[er]to, et q[ui] ad lufu p[ro]vid[er]e o[mn]i
 q[ui] ead[em] Comite Genaleop[er]a descendit,
 intelligitula q[ui] h[ab]it[um] d[omi]natio h[ab]it[um] facta
 et p[ro]p[ri]i quondam, ne t[er]ra p[ro]p[ri]i p[er]f[er]re
 que B. Stephanus, p[ro]p[ri]i istis Comite obfule
 rat, cui ipse ita decimo in h[ab]it[um] v[er]itate facie
 ferat, sic q[ui] o[mn]i i[st]i supplicio alno de p[ro]p[ri]i
 p[ro]hib[er]e et p[ro]p[ri]i sub titulo furti, omni iudicij
 p[ro]hib[er]e quoz omni iudicij et venditio et
 in qua, et q[ui] negotiatio illarita et doloz
 furti et curat, s[ed] p[ro]p[ri]i q[ui] fit p[ro]p[ri]i
 quando quis e[st] in i[st]a n[on] iudicij, a[ut] p[ro]p[ri]i
 a[ut] iudicij, a[ut] alteri rei acc[us]at et
 vito, h[ab]it[um] iudicij, laborado, mendicant
 do, a[ut] p[ro]p[ri]i et p[ro]p[ri]i, relinquit n[on] p[ro]p[ri]i
 in iudicij n. n[on] iudicij, articulo, ad p[ro]p[ri]i

1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.
 11.
 12.
 13.
 14.
 15.
 16.
 17.
 18.
 19.
 20.
 21.
 22.
 23.
 24.
 25.
 26.
 27.
 28.
 29.
 30.
 31.
 32.
 33.
 34.
 35.
 36.
 37.
 38.
 39.
 40.
 41.
 42.
 43.
 44.
 45.
 46.
 47.
 48.
 49.
 50.
 51.
 52.
 53.
 54.
 55.
 56.
 57.
 58.
 59.
 60.
 61.
 62.
 63.
 64.
 65.
 66.
 67.
 68.
 69.
 70.
 71.
 72.
 73.
 74.
 75.
 76.
 77.
 78.
 79.
 80.
 81.
 82.
 83.
 84.
 85.
 86.
 87.
 88.
 89.
 90.
 91.
 92.
 93.
 94.
 95.
 96.
 97.
 98.
 99.
 100.

ad providendum necesse necesse, ma ody exte
ma necesse daberij & quassa, h' alio non e
Rad et quid licet licet occidere, cu se alio
homo fuerit n' port; ita quoz licet furis in
et homo necesse, ut mor' et curad, hoc ne
cotu, multa alio prohibita quodno, et p'is
pue usq' rent; P'ali n. d'ne, oia hinc
coru, de uire nate, c'usli, ac et' anco
moh' no ca e. v'ide Ap'lo, necesse fami' s' p'ca
v'ec. in agnis, euellabon, et et' c'usob' n' h' a d'ca
Lo d' qui furar' alio ui, q' et' in tanta re
cessitate, licet uise, n' d'ca hoc facere, quia
in tali casu potior debet ee' rod posside' alio, n'
tenet' restit'ere re' alio, cui rep'it' h'is
ragman' alio' non tali necesse et' p'ca
tenet', h' ad p'ignion' fortuna' p'uaron'
restituere, licet ille q' cessit' boni, magis
facere p'ca. sed n' h' d' se, sed q' alio, magis
alio tenetur, sed quod d' p'quis in tali
necesse et' homo, et' h' euellab' sub' h'ere
p'ietes. sed, p'ca h' et' c'usob' i' q' fil' p'ietate, ut
cu' puluer' vine' suo, et' non in necesse et' p'
enti necesse, uel alio virtualia sum' p'ca
ut inde faciat elemos' no' existet' in h'
tena necesse, et' quando non habet alio d'ca
suo, q' p'ca ad dore, imo e' necesse et' h'
lutem Ab: p'ca et' Religijsus inu'ito p'ca h'
suo dore. Elemos' quos, indig' on' h', q' in
colu' casu o'is homo tenetur posere in d'
gentem; Et' id' d'ca limo, q' d'ca p'ca
de auferre alieno, ut sub' d'ca h' sic in d'
gentu, in extrema necesse, h' alio non p'ca

Tertio, furtus excusatur, si fit a fidelibus.
 Certe, cum quis christianus a infidelibus, pascit
 ab eis, et hanc thesauri detentor fuerit, et sic hinc
 res, ipse querat; et si alii alios res
 ab eis auferre, et non tenet ad restitutionem.
 Si vero, ipse detentor, tenet infideli, non
 eodem modo, rade paritatem ad salutem,
 et etiam restituere, et alia ablata.
 quod non licet fouere mala, ut eueniant bona.
 Nec sub pretestu pietatis committenda committat.

Secundo, audiendum, et spectandum non tantum, quid
 nomilli sint, qui peccato hoc sepius, non
 furtus facies, transgreduntur, quod in hoc ipse
 ad fere, status iniustitiae, et dolo inferunt.
 iustitiam facere. c. 6. de iudicio ad maiorem, modum.
 Reges et principes huius peccati transgressores
 sunt, qui uariis et sapientibus ministeriis factis
 nity, plebem onerant, et opprimunt, de ysaie
 michas; Audite principes sabbab, et buccas
 domus israel, qui uis lentiter tollitis pelles
 eorum de sup eis, et carno eorum de sup ossibus eorum.
 De his dauid dixit ps. 13. Ne uideamini plebem
 meam, sicut etiam poas; Unde recte
 Ludouicus, rex de gallicis dixit; plute et huius
 stitios et potius tyrannorum et militum qd
 romus et, et milites et potius diabolorum.
 et principum consiliarum et parlamentorum, quid non
 sublimitatibus et uersationibus uis in plebem
 extorquendo, et extorquendo, lugendo et onera
 intolerabilia imponendo, in principes conuerti.
 corneli a lap. in c. 13. et alii. In his in pax
 gestos tranunt, quod ipse notius adulator

indit; quod tibi, inquit, ut orbi Perrom
 sed gaudeo, exiguonavis quo facio, latro uo
 cor, quia tu magna classe imperator
 Concedit, pnding, petere usque et exigere
 debito tributa, et vestigia moderato pro
 defensione republ: et solus suis manū
 ratione; si in terra dolendum, importabilia
 quandocumque opera, Pallio, et rationes imponi
 no, ut populus solus in deat, languere, quam
 uivere, et sapienter cogit e iudice, et nec ma
 pampula familia diuendere, et usque ad ue
 stris, ad solis facienda illy et rationibus; sicq
 conuincit, ut a modis regis non modis colligeb
 et, que filij israel a rege pnding, quos ab
 stituit rex phoro, quosque duris luti, et la
 teris cogit et colligebant, et onore uito fauio
 stris, Reges et pnding uirg habent in subditos
 ut eorum et bona possit tibi uendicare, sine
 tunc pnding; cum filij israel petebant a sa
 Rec inuicem rege, q pluresq uelle ipson, consu
 g. et luit samuel homini, et rudi ad Dng; Audi
 uocem populi in orbis, q legatq libe; veni
 tamen q hystore est, et q dicit regis, q
 regnatum e sup eor; faciat libe regis, cons
 stitua libe Tribunos, et centurionis; Agro suo
 pnding, et vineos, et oliueta optima collid, et
 dabit seruis suis; si et segetes uros, et vinea
 rum redditus addidit, ut det eunuchis, et
 famulis suis; seruis et uros, et anillos, et spu
 uanos, optimos, et pnding, et ponet in ore
 suo; Greges quosq uros, addidit, uosq
 arboribus et seruis; et dicitur in die illa
 a facie regis uros, que elegitq uros, et vrs
 hng

causas funebris exemplis, et accidit in ga
pariali Cuius late lubeceps; in qua stor
cuius do consulis, uno postea, tres filios fudit,
vnu Elephantiaco morbo percussus, et aliter sub
mersus, tertius propria manu perphy; cosse
iste in una Hispania incidit, q' dicitur cor aig capto
uauit, ut dicitur hora sua d' Hispania; et nec q'd
tuo vento, nec timor d'ei, nec amicum apprehen
au ad mentis potuerunt reducere; mater uide
paup'iem filij, mota aliquoties pecunie sumis
hibuit, morando, ut res p'ual, et solutij memer
lit, sed furdo canis; mater haec uideri, cor
et monit' claudis; ipse uero mutatu' motu
autem considerat, nudato ense in matre uul
sub pedibus steruit, morte monch, ad succunol
mater sub iugione tremas, potens erogat,
Amicos resouant, in nati sunt ei morte, et
ex quidice, accusaom, d'ulterius q' sed nil mo
uit e' unde d' q' in publico lupa uouit, co' sum
his in de per totum nil, et cultro oraplo in pec
tus figit, sicqz corpore et aia miser perit.

Deut.
21.

Quo uel: lura, filij contumacia, et p'udici
a parentibz adduceborz, ad seniores Ciuita
tis, et porta' iudicij, dicentes; Filij ad ipe
proferunt, et contumoz e, am' eff'ionem uo
cat, luxuria, et qz conu' uis, et hunc la p'idi
eud obuebol populus Ciuitatis; Attendite d' q' q'
uancz, dissipatores honore sine uisite d' d'igi
Bon' gressore lura quozqz huius d' p'idi, filij fomi
filij lura, qui defraudant fratres suos, aut sorores, et
fom
e. ubi uiderat parentes morte propinquos, ad orat
curant, et q' p'ont, subtrahunt, hic opp' n' uul
uindicta, et defraudant coheredes, q' dolia d' d'igi
770/2

498
Transgressores huius precepti sunt famuli, et
Aniellae, qui in fortibus domus huius, haurienti
et poulenti, pona coram libris formant, et
de rebus domus huius, multa libris propinquis
gia tur, uel et in propinquo usque conuertant.

Quinto Transgressores huius precepti sunt opus
fidei et oparii, in suis opibus multa fraude
utuntur, et ad oculum seruunt boni, sed ad die
lam opant, longinque laborant; sed ad comen
tum uel conditum de toto opere, uelenter quod
opant, sicut p. huius huius, ad illi
peccant, de huius oparii morate p. soluendo,
uel retrahendo, ad eum opant in commado.

Transgressores huius precepti sunt, Ru stoc
et Agricola, in uodum multum agros, huius
unt terrinos, de fraudant huius, de uodum, cen
sus, et lites libris arroyant, quod aliter est
notum in pillorum, et uodum ad lites.

Transgressores huius precepti et sunt, litigantes
huius plebei huius, quod nulla uoce, et contra
uoluntate Advocatum et iudicium, moueri, et
ad pacem redigi queunt, Ita et huius in
actionibus sunt, similes tales litigantes sunt
porci sub operem, quibus dicit, et eum eum
agit, glondet et eum huius, et abundan
ter ad patiendum, nilominus in lites ipsi mullant,
de huius de lacron, ut se a pabulo multum reme
ueant, nec oculis attollunt ad Benefactorum
Sine hoc, multis in eadem huius agentibus, et in
eodem loco p. h. decumbentibus, huius ad a dno
hospiti de stagulo, et opamento abunde huius pro
uisum, ne frigore labescant, nilominus unquam
alter

aut alter eorum ad se habet opimentum, et olei
et partem nudas, frigorisque expositos relinquit.
Beas, sufficienter adhibe quidlibet de terrenis
epulis, sed et fraudes, quodam spoliandi cupiditate.

8.
paup
res.

Transgreßores huius precepti sunt, ipsi paup
res, qui non dignantur laborare, et otiosa
involunt uiliter ducere, uel si quid pecunie
collegent, in computatione dissipant, uel
ad elemosinas petunt, et eterna paupertate
demonstrando, cum nummos habeant et possint
et sic defraudant alios elemosinas et cetera.

9.
itu.

lo minime ostendendi, quia sufficientia non debet
talis declinant cor suum in uerba molitie,
ad ostendendum et exaltationem in peccatis.

9.
Nago
liato
res.

Transgreßores huius precepti et maxime sunt
Negotiators, facit omnes, qui obnoxii sunt mal
itijs fraudibus, dolis, mendacijs, lucris iniustis et
uiramentis grauib; inueniunt in arca, in uino
in uiscid; fraudes in phis uendendi et nigro
lo, sed moderato, et ad negotia determinato, in
lubertate, re corrupto, pro uera, res committit

11. c.

pro: pro pura, infirma et sana e. in mensura, in
moro, pondere; statera dolosa, uel sapient; et
abominatio apud Deum, non habetis dista pondere
nec erit in domibus uidijs maior aut minor.

Exempl.

unus pro uicinis, alter et tharaxi e. Nomel
Cantoprotaxi, quod maria equoia ualde

1. c. c.

compositi; atq; by, qui sunt in purgatorio, et per
his sup ato ad motus sollicita fuerit in spu; quia

9. 4.

ob elemosinas, et tharaxi de uita modus spe uol
saluat, quia in quidam Deo, ab illis, uita uol hui

495
An, cui multas lacrymas, ut carthor reddere
res de eis statim; Accedit quadam die, ut ad
missam, iuxta Actore sedent, quod ad pedes
Dni, uidelicet de nobis querat spiritum; ipsa
motu ligni crucis formam, hinc fugato in
barrogat, quis est; sum, inquit mater tua; Ad
quomo tibi ego mater, uidet, pessima; et il
me huc uinam? pte eternis ignibus adducta!
Heu! inquit, quod tua damnatione! uentura
fui, ait, in his, quae memoria in iusto ac qui
ita fuerunt, et consilio non restitui; Non enim
tunc est, nec aduersere uolui, quid contra Deum
meo hospicio, et a me subditis ageretur
indignam iudicium miseram, parentum meorum uisum
quo declinare, et proxiis arguente se huius
et alij, nec parentum, ideo in eternis perij.
Quare ergo, charissime, ne idem uobis contingat
res furtiuis possidendo, uel ad furto loco
fando, mordando, consiliis subuidis strando,
conseruando, adulando, laudando de furto
fure, recursum fure tolerando cum suis, re
cipiendo, participando, comedendo, bibendo,
silendo, multando, fure ad clamore prodendo, re
obstando, et officio in uinculis, et uide, et corrip
gendo, non manifestando, si sine periculo, ut
quid dicit, delinendo, et ad restitutione non ur
gendo fure, defendendo, ne fure occidatur
uel denunciatur, et ad restitutione quidem alij.
omnes uobis cum quibus modis fure, maledicti
sunt, uel et alij de haereticis huius, uel ad
uinando, maledicti sunt, et huius, et
corruptis, iniquitate, et me perij
oculus

